

Position Paper Regionale Energiestrategieën

Aanleiding

In het Klimaatakkoord is het streven naar 50% lokaal eigendom opgenomen, Energie Samen was nauw betrokken bij het initiëren hiervan. In de RES'en en op lokaal gemeentelijk niveau moet dit streven tot uitvoering komen. In deze position paper geven we een beeld van de stand van zaken na twee jaar bouwen aan de RES'en vanuit het perspectief van bewoners.

Ondernemende inwoners in de energietransitie

Energie Samen vertegenwoordigt collectieve energie-initiatieven van burgers, boeren en/of lokale ondernemers. Deze actieve burgers zetten zich georganiseerd, in hun omgeving, in voor meer duurzame energie door zelf de wind- en zonneparken (laten) bouwen. Bewoners doen dit vrijwillig met hulp van experts.

Unieke aanpak van de RES

Samenwerken in regio's is een goede strategie om conflicterende projecten op gemeentegrenzen te voorkomen. De bottom up strategie van de RES'en maakt het voor ondernemende inwoners gemakkelijker om invloed uit te oefenen. De uitvoering van de energietransitie op deze manier vergt echter veel organisatiekracht van overheden én van inwoners. Als georganiseerde burgers in de energietransitie bouwen wij nu de capaciteit op om het streven van 50% te halen. De uitdaging is dat we, terwijl we aan het uitvoeren zijn, ook enorm aan het leren zijn.

Procesparticipatie

De RES'en stonden voor een enorme opgave om zich te organiseren, te leren en tot een gedragen concept-RES te komen. Participatie van inwoners (niet alleen van de energiecoöperaties) schoot er wel eens bij in. Dit is een risico voor het goede verloop van de RES'en. We moeten niet alleen bestuurders mee krijgen, ook -misschien wel vooral- omwonenden mogen niet verrast worden door bestuurlijke besluiten.

Advies: Fors meer inzetten op participatie om mensen op de hoogte te brengen van de ontwikkelingen, waarbij ze de mogelijkheid krijgen om hun zorgen te uiten zodat die in de planvorming meegenomen kunnen worden. Dit betekent veel meer investeren in participatie en gebruik maken van de expertise die de laatste jaren is opgebouwd, bijvoorbeeld door de partnerorganisaties van de Participatiecoalitie. Investeren in deze partijen zal zich uiteindelijk op lange termijn terug verdienen, omdat via hen burgers goed aanhaken en aangehaakt blijven.

Deadline-denken maakt processen verdacht

Er zit een tegenstelling tussen het halen van deadlines (2023, 2030, 2050) en zorgvuldige processen. Door te sturen op deadlines lijken de ingezette processen en strategieën "moetjes" die per se voor de deadline af moeten, in plaats van een belangrijk middel om tot gedragen projecten te komen.

Advies: Richt processen goed in en neem de tijd voor zorgvuldige processen in plaats van puur sturen op de deadlines. Wanneer in een RES blijkt dat er voldoende voortgang is en concreet zicht op resultaat, biedt dan de mogelijkheid om meer tijd te nemen om de processen rondom de uitvoering goed te doen.

Streven naar 50% lokaal eigendom van de omgeving

De komende tijd werken we naar uitvoering van projecten toe. Gemeenten hebben hierin een cruciale rol, met name in het voeren van de regie en het maken van beleidskaders. Op dit vlak

wordt al veel kennis gedeeld en zien we de capaciteit bij gemeenten groeien. Gemeenten hebben echter veel meer ondersteuning en capaciteit nodig voor ruimtelijke ordening en procesbegeleiding.

Advies: reserveer meer geld en capaciteit voor gemeenten voor de ondersteuning van hun regierol en het maken van ruimtelijke beleidskaders die sturen op bewoners als (mede-)eigenaar van de energieprojecten.

Desinformatie en feiten checken

Online gaat veel desinformatie rond over nieuw te bouwen duurzame energieprojecten.

Advies: Zorg dat feitelijke informatie via zoveel mogelijk kanalen te vinden is. En zorg dat bestuurders, ambtenaren, marktpartijen, NGO's en energiecoöperaties de middelen krijgen om deze desinformatie tegen te gaan.

Natuurinclusieve ontwikkeling in de energietransitie

We zien dat energiecoöperaties de projecten zo goed mogelijk in hun eigen omgeving willen inpassen. Daarbij hoort ook het natuurinclusief ontwikkelen van hun projecten.

Advies: Zorg voor de juiste ondersteuning (zie ook de position paper van Natuur en Milieufederaties.).

Netwerkkosten en systeemintegratie

De inpassing van duurzame energie leidt tot hogere netwerkkosten, die voor rekening van de burger komt. Botweg productie bijplaatsen zal tot onnodig hoge maatschappelijke kosten leiden. Energiecoöperaties en agrariërs hebben hetzelfde belang als netbeheerders en gemeenten in een regio: ze willen dat het net voor een lange tijd toegankelijk blijft. Een goede oplossing is dat energiecoöperaties die werken aan warmteprojecten en/of verenigde eindgebruikers in de regio kunnen werken aan systeemintegratie en slimme oplossingen om de kosten naar beneden te brengen. Helaas ontbreekt nog de organisatiekracht om een samenwerking op korte termijn te realiseren.

Advies: Stimuleer met innovatiegeld de samenwerking tussen netbeheerders, energiecoöperaties en agrariërs voor systeemintegratie in de regio.

Projecten buiten de RES 1.0

Binnenkort worden zoekgebieden op basis van de RES 1.0 vastgesteld. Het is goed denkbaar dat energiecoöperaties in overleg met andere bewoners projecten opstarten die op draagvlak kunnen rekenen. Het zou zonde zijn als deze projecten tot 2030 moeten wachten. Het moet mogelijk worden om in overleg met gemeenten, netbeheerders en omwonenden extra projecten buiten de RES 1.0. te ontwikkelen.

Advies: Maak duidelijk dat bovenop de vastgestelde gebieden in de RES 1.0 energiecoöperaties lokaal extra projecten met draagvlak kunnen blijven ontwikkelen.